

Nr 287

Av herr Börjesson i Glömminge m. fl., *angående domänverkets medverkan i strukturrationaliseringen inom jordbruket och bondeskogsbruket.*

(Lika lydande med motion nr 239 i Första kammaren)

Under de senaste årens riksdagar har strukturrationaliseringsfrågorna, framför allt i skogsmarken, ägnats stort intresse, och olika åtgärder har beslutats i syfte att befrämja verksamheten på området. En ökad aktivitet kan också märkas, men för att få en ändamålsenlig lösning av strukturproblemen inom jordbruket och bondeskogsbruket efterlyser man fortfarande en mera aktiv medverkan från domänverkets sida.

Enligt en i 1958 års jordlagsutrednings betänkande (SOU 1961: 49) omnämnd utredning uppskattades år 1955, att närmare 500 000 hektar av den statsägda skogen låg i jordbruksbygder och att härav drygt 50 000 hektar utgjorde splittrade områden. Av dessa uppgifter framgår med all tydlighet att kronomarkerna måste ingå vid den yttre rationaliseringen inom den enskilda sektorn. Strävan bör vara att i jordbruksbygderna överföra domänverkets mark till jordbruket och bondeskogsbruket i den omfattning som visar sig nödvändigt för att åstadkomma förbättringar i strukturhänseende i fråga om både brukningsenheterens storlek och arrondering. Med nuvarande jordpolitiska målsättning innebärande i stort sett oförändrad fördelning mellan stat, bolag och enskilda torde denna överföring i första hand få ordnas genom ett bytesförfarande. Direkta byten mellan domänverket och enskilda är möjliga i vissa fall, men av största betydelse i sammanhanget är byten mellan domänverket och lantbruksnämnderna. Sådana byten har hittills genomförts i alltför ringa omfattning, och det är synnerligen angeläget att de utan dröjsmål på allvar kommer i gång för att på så sätt domänverkets mark i större utsträckning skall bli disponibel i det yttre rationaliseringsarbetet.

Nyssnämnda bytesverksamhet, som ej bör vara bunden av lantbruksnämndsområdenas gränser, måste vara av stort intresse också för domänverket, som därigenom kan åstadkomma en önskvärd hopdragning av sitt innehav. I många trakter kan rationaliseringseffekten till och med bli större av dessa byten än av bytena med skogsbolagen. De sistnämnda bytena har för övrigt nu pågått under många år, och metoder har hunnit utformas, som

gör att de numera bör kräva mindre arbetsinsatser från domänverkets sida. På så sätt bör det finnas större utrymme för det andra bytesarbetet.

Genom beslut vid 1959 års riksdag fastslogs vissa riktlinjer för domänverkets handlande vid byten med lantbruksnämnderna, vilket bör underlätta den fortsatta verksamheten på området. Bl. a. uttalades att lantbruksorganisationens prisnivå borde användas och att de av domänstyrelsen uppställda villkoren om likhet mellan bytesobjekten i fråga om produktion, bonitet, skogstillgång, avsättningsläge m. m. borde tillämpas liberalt och under hänsynstagande till omständigheterna i varje särskilt fall. Det nu nämnda förtjänar att uppmärksammas, och bytena mellan de båda statliga organen får inte tyngas av onödigt rigorösa villkor från domänverkets sida. Strävan från båda sidor bör vara att snabbast möjligt nå resultat.

Mycket kan åstadkommas i strukturförbättrande syfte genom en intensifierad bytesverksamhet, men denna är ej till fyllest. Parallellt därmed erfordras direkta marköverlåtelse, även av skogsmark, från domänverket till enskilda markägare för att strukturproblemen skall få en tillfredsställande lösning. Dessa överlåtelse kan ej väntas rubba ägarebalansen i stort. Många spekulanter från enskilt håll på kronomark finns, men man hesiterar inför domänverkets prisnivå, vilken genom att diskonteringen sker efter en lägre räntefaktor vanligen blir högre än vad som lantbruksorganisationen tillämpar och vad som är normalt för orten. Denna olikhet i prishänseende är synnerligen olycklig och skapar mycken irritation. Behovet av en samordning mellan de båda ämbetsverken i värderingsfrågorna framträder med ökad styrka för varje år.

När det gäller strukturrationaliseringen är också domänverkets markfond av intresse. Enligt statuterna för densamma får medel därifrån användas för markinköp och detta har under de senaste åren resulterat i en icke oväsentlig ökning av domänverkets skogsinnehav. Inom vissa trakter av södra Sverige tenderar fördelningen mellan staten och enskilda att märkbart påverkas, och domänverket har förvärvat skogsmark också inom jordbruksbygder, där statens skogsinnehav rätteligen i stället borde avvecklas. Detta är för strukturrationaliseringen inom den enskilda sektorn en otillfredsställande utveckling. I stället bör domänverket helt inrikta sin inköspolitik på att arronderingsmässigt förbättra sina större innehav inom landsändar, där någon kollision ej kan befaras med de enskilda markägarnas intressen. På vissa håll har man vidare börjat märka en annan effekt av domänverkets uppträdande på fastighetsmarknaden sammanhängande med ämbetsverkets nyssnämnda högre prisnivå. Presumptiva säljare av mark, som erfordras i rationaliseringsarbetet, lär sålunda ha ställt sig avvaktande till försäljning med tanke på möjligheterna att få högre pris genom försäljning till domänverket. Även här framträder olämpligheten av domänverkets prispolitik.

I detta sammanhang ligger en jämförelse mellan domänverkets och hola-

gens möjligheter att förvärva skogsmark nära till hands. För bolagsförvärven tillämpas enligt 1925 års bolagsförbudslag ett kompensationsförfarande av den innebörden, att som villkor för förvärv kräves att likvärdig mark avstås. Det kan ifrågasättas om ej liknande regler borde införas för domänverkets förvärv för att i fortsättningen bevara ägarebalansen.

Av det sagda framgår, att domänverkets medverkan i den yttre rationaliseringsverksamheten fortfarande uppvisar många brister, som snarast möjligt måste avhjälpas. Under sådana förhållanden finns ej anledning att såsom föreslagits i en inom jordbruksdepartementet under november månad 1961 upprättad promemoria vidga befogenheterna för domänstyrelsen att själv besluta angående markförvärv. I stället må erinras om att 1960 års jordbruksutredning i sitt arbete också behandlar strukturfrågorna och vissa därmed sammanhängande organisatoriska spörsmål. Det förefaller naturligt att också markfonden och domänverkets verksamhet på strukturrationaliseringsens område uppmärksammas i denna utredning.

Under hänvisning till det ovan anförda hemställes,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om skyndsam prövning i syfte att intensifiera domänverkets medverkan i strukturrationaliseringen inom jordbruket och bondeskogsbruket i enlighet med vad i motionen anförts.

Stockholm den 25 januari 1962

F. Börjesson

i Glömminge

Fridolf Jansson

i Benestad

Robert Johansson

i Dockered

Anders Dahlgren

Erik Larsson

i Norderön

Harry Wahrendorff

Karl Björkänge

Einar Gustafsson

i Kärby